



2022/2026(INI)

13.7.2022

LAUSUNTO

vetoamusvaliokunnalta

kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnalle

aiheesta ”Tavoitteena yhdenvertaiset oikeudet vammaisille henkilöille”
(2022/2026(INI))

Valmistelija: Ulrike Müller

PA_NonLeg

EHDOTUKSET

Vetoamusvaliokunta pyytää asiasta vastaavaa kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokuntaa sisällyttämään seuraavat ehdotukset päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

- ottaa huomioon komission ehdotuksen neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (COM(2008)0426) eli syrjinnän vastaiseksi direktiiviksi, joka antaisi paremman suojan kaikelta syrjinnältä mutta joka on edelleen jumissa neuvostossa,
 - ottaa huomioon tarkistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja erityisesti sen 15 artiklan vammaisten henkilöiden oikeudesta itsenäiseen elämään, yhteiskunnalliseen jälleensopeutumiseen ja yhteiskunnalliseen elämään osallistumiseen,
 - ottaa huomioon 29. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman vammaisten naisten tilanteesta¹,
 - ottaa huomioon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteet, erityisesti periaatteen 17 vammaisten henkilöiden osallistamisesta ja periaatteen 18 oikeudesta pitkäaikaishoitoon,
 - ottaa huomioon YK:n kestävän kehityksen tavoitteen 11.7, joka koskee pääsyä turvallisiin ja osallistaviin vihreisiin ja julkisiin tiloihin,
- A. ottaa huomioon, että asemansa myötä vetoamusvaliokunnalla on erityinen velvollisuus suojata vammaisten henkilöiden oikeuksia unionissa ja että heidän perusvapautensa ja -oikeutensa on taattu unionin oikeudessa ja YK:n yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista (jäljempänä 'vammaisyleissopimus');
- B. ottaa huomioon, että EU:ssa on noin 87 miljoonaa vammaista henkilöä ja lähes joka neljäs tutkimukseen osallistunut EU:n kansalainen ilmoitti jonkinasteisista terveysongelmista johtuvista toimintarajoitteista²;
- C. katsoo, että vammaisten henkilöiden kohtaama työhön liittyvä syrjintä liittyy osallistavan koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen puutteeseen sekä asumisen ja terveydenhuollon aloilla tapahtuvaan erotteluun ja syrjintään ja puutteisiin julkisen liikenteen sekä muiden tuotteiden ja palveluiden esteettömyydessä;
- D. ottaa huomioon, että EU:ssa vammaisten lasten sijoittaminen laitoshoidon on suhteettomasti yleisempää kuin vammattomien lasten kohdalla, ja vaikuttaa vahvasti siltä, että vammaisia lapsia ei todennäköisemmin pyritä siirtämään laitoshoidosta perhemäisiin yhteisöihin;

¹ EUVL C 363, 28.10.2020, s. 164.

² Eurostat, "Functional and activity limitations statistics", tilanne 6. heinäkuuta 2021.

1. painottaa, että vammaisyleissopimus ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean vuoden 2015 suositukset³ velvoittavat EU:ta vammaisyleissopimuksen osapuolena lopettamaan kaikkien vammaisten henkilöiden syrjinnän ja panemaan yleissopimuksen esimerkillisesti täytäntöön, jotta varmistetaan, että vammaiset henkilöt voivat nauttia yhdenvertaisesti kaikista ihmisoikeuksista ja osallistua yhteiskuntaan täysimääräisesti sen kaikilla aloilla⁴; pitää valitettavana, että vaikka viime vuosina on saatu aikaan jonkin verran edistymistä, EU ei ole vielä saavuttanut vammaisyleissopimuksen yleistä tavoitetta; kehottaa EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita vahvistamaan sitoumuksensa vammaisten henkilöiden tasa-arvon ja osallistamisen toteuttamiseen; katsoo, että valinnainen pöytäkirja on vammaisyleissopimuksen erottamaton osa; korostaa, että EU ja eräät jäsenvaltiot eivät ole ratifioineet valinnaista pöytäkirjaa, ja kehottaa niitä jäsenvaltioita, jotka eivät ole vielä ratifioineet sitä, tekemään niin; kehottaa neuvostoa toteuttamaan tarvittavat toimet sen varmistamiseksi, että unioni liittyy valinnaiseen pöytäkirjaan; kehottaa jäsenvaltioita toteuttamaan kansallisia vammaisuutta koskevia valistuskampanjoita, joilla tehdään tunnetuksi vammaisyleissopimusta ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa EU:n strategiaa 2021–2030, ja nimeämään asiasta vastaavat viranomaiset toimimaan yhteispisteinä; korostaa, että jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että merkittävä määrä vammaisia henkilöitä on mukana näiden viranomaisten toiminnassa;
2. toteaa, että jäsenvaltiot ovat edistyneet vammaisyleissopimuksen käytännön täytäntöönpanossa ja seurannassa sekä esteettömyystoimenpiteiden mukauttamisessa vammaisyleissopimuksen vaatimusten mukaisiksi; kehottaa jäsenvaltioita perustamaan vammaisyleissopimuksen 33 artiklan mukaisesti koordinaatiojärjestelmiä kaikilla hallinnon tasoilla yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja seuranta varten;
3. korostaa, että 15 vuotta täyttäneistä ja sitä vanhemmista EU:n asukkaista 37 prosenttia ilmoitti, että heillä on (kohtalaisia tai vakavia) fyysisiä tai aistirajoituksia⁵; muistuttaa, että vammaisille henkilöille tarjottavien palvelujen valikoima ja taso ovat riittämättömät, ja korostaa siksi, että tuki olisi räätälöitävä yksilöllisten tarpeiden mukaan; kehottaa jäsenvaltioita tehostamaan pyrkimyksiään tukea vammaisia henkilöitä seuraavilla painopistealueilla: terveys, koulutus, esteettömyys ja saavutettavuus, työllisyys ja työolot, itsenäinen asuminen, koordinointi, elinolot, sosiaaliturva ja valistus;
4. muistuttaa, että vammaisyleissopimuksen veloitteet ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean suositukset sitovat myös kaikkia EU:n toimielimiä, joiden vastuulla on varmistaa esteettömyys ja syrjimättömyys, mukaan lukien niille EU:n henkilöstön jäsenille, joilla on jokin vamma tai jotka toimivat vammaisten henkilöiden omaishoitajina; korostaa erityisesti, että vetoamusportaalin olisi oltava saavutettavampi ja vetoamusmenettelyn olisi oltava näkyvämpi kaikille henkilöille ja organisaatioille EU:ssa, myös vammaisille henkilöille; suhtautuu myönteisesti komission aloitteeseen kaikkien EU:n toimielinten, elinten ja virastojen verkkosisällön saavutettavuutta koskevaksi toimintasuunnitelmaksi, jolla pyritään varmistamaan, että EU:n verkkosivustot ovat eurooppalaisten saavutettavuusnormien mukaisia; kehottaa EU:n

³ <https://digitallibrary.un.org/record/812354?ln=en>

⁴ Vetoamukset nro 1077/2021 ja 0226/2021.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Functional_and_activity_limitations_statistics#Functional_and_activity_limitations

toimielimiä parantamaan kaikkien rakennustensa esteettömyyden tasoa ja laatua ja julkisten kuulemistensa saavutettavuutta, myös tarjoamalla tulkkausta EU:ssa käytettäville kansainvälisille ja kansallisille viittomakielille sekä tuottamalla asiakirjoja pistekirjoituksella sekä selkokielellä;

5. korostaa, että itsenäiseen elämään kuuluu vapaus valita asuinpaikka⁶, osallistava koulutus⁷, taatut demokraattiset oikeudet⁸, kuten äänioikeus⁹, sekä pääsy avoimille työmarkkinoille ja riittävä palkka¹⁰, riittävät sosiaalietuudet ja tukijärjestelmät, mahdollisuus käyttää julkista infrastruktuuria ja saada palveluja ja tuotteita, etenkin terveydenhuoltoa, tiedotusta ja viestintää sekä liikenne- ja pankkipalveluja, jotta ketään ei jätetä jälkeen; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että vammaisten henkilöiden laitosasumisesta luopuminen ja itsenäinen eläminen yhteisössä tunnustetaan vastavuoroisesti, sillä se mahdollistaa yhteiskuntaan osallistumisen ja palvelujen tarjoamisen yhteisössä kunkin henkilön toiveiden ja mieltymysten mukaan; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että vammaisilla henkilöillä on yhtäläiset mahdollisuudet saada asianmukaista tukea riippumatta alueesta, jolla he asuvat, ovatpa ne sitten kaupunki-, maaseutu- tai syrjäseutualueita;
6. kehottaa komissiota lisäämään vammaisten henkilöiden tarpeiden täyttämiseen tähtäviä toimiaan, joita ehdotetaan esimerkiksi parlamentin 7. lokakuuta 2021 annetussa päätöslauselmassa vammaisten henkilöiden suojelusta vetoomusten avulla: saadut kokemukset¹¹ (mukaan lukien erityisesti tarve lähentää vähitellen esteettömyyden, osallistumisen ja yhteisöllisen asumisen määritelmiä keinona lisätä yhteenkuuluvuutta jäsenvaltioiden kesken) ja 8. heinäkuuta 2020 annetussa päätöslauselmassa kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän perheidensä oikeuksista covid-19-kriisissä¹²; kehottaa komissiota käyttämään esteettömyyssäädöstä perustana hyväksyttäessä vankka EU:n kehys, joka koskee esteetöntä ja osallistavaa ympäristöä ja siihen liittyviä täysin esteettömiä julkisia tiloja ja palveluja, mukaan lukien julkinen liikenne, viestintä-, hallinto- ja rahoituspalvelut sekä täysin esteetön rakennettu ympäristö;
7. korostaa, että vammaiset henkilöt kohtaavat useimmin erilaista syrjintää kaikilla elämänaloilla ja että tämä koskee erityisesti henkilöitä, joilla on kehitysvamma, psykososiaalinen tai henkinen vamma, sekä vammaisia naisia ja tyttöjä, siirtolaisia ja hlbtq-yhteisön jäseniä; pitää valitettavana, että EU ei ole toteuttanut riittäviä toimenpiteitä tasa-arvon ja syrjimättömyyden käsittelemiseksi lainsäädännössään ja politiikoissaan; kehottaa parantamaan syrjinnän vastaista lainsäädäntöä vahvistamalla tasa-arvoelimiä vammaisten henkilöiden oikeuksien suojelemiseksi ja jatkamaan neuvostossa ehdotetun horisontaalisen syrjinnän vastaisen direktiivin käsittelyä, sillä se tarjoaisi paremman suojan kaikenlaiselta syrjinnältä horisontaalisen lähestymistavan avulla¹³; kehottaa myös varmistamaan mielenterveyttä ja henkistä hyvinvointia koskevan eurooppalaisen toimintakehyksen asianmukaisen seurannan ja parantamaan

⁶ Vetoamus nro 0988/2020.

⁷ Vetoamukset nro 1340/2020 ja 1529/2020.

⁸ Vetoamus nro 1132/2016.

⁹ Vetoamus nro 1135/2021. Euroopan talous- ja sosiaalikomitean 20. maaliskuuta 2019 antama tiedonanto vammaisten henkilöiden todellisesta oikeudesta äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa.

¹⁰ Vetoamukset nro 0608/2020 ja 1280/2021.

¹¹ EUVL C 371, 15.9.2021, s. 6.

¹² EUVL C 132, 24.3.2022, s. 129.

¹³ Vetoamukset nro 0164/2020 ja 0226/2021.

mielenterveyttä ja henkistä hyvinvointia koskevien toimien EU-kompassia;

8. kehottaa komissiota toteuttamaan EU:n lainsäädännön monialaisen ja kattavan uudelleentarkastelun, jotta varmistetaan, että se on täysin yhdenmukainen vammaisyleissopimuksen määräysten kanssa, muun muassa hyväksymällä viipymättä suunnitelman, jossa esitetään yksityiskohtaisesti kokonaisstrategia tämän tavoitteen saavuttamiseksi;
9. korostaa, että on erittäin tärkeää tehostaa toimia, joilla pyritään kunnioittamaan kaikilta osin vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia ja poistamaan kaikki esteet, jotka estävät heitä osallistumasta täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti yhteiskuntaan; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että kaikki toimet vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian 2021–2030 täytäntöönpanemiseksi kansallisella ja EU:n tasolla ovat täysin vammaisyleissopimuksen mukaisia;
10. tuomitsee jyrkästi naisiin kohdistuvan väkivallan ja korostaa sen elinikäisiä vaikutuksia heidän fyysiseen terveyteensä ja mielenterveyteensä; on hyvin huolissaan siitä, että naisiin kohdistuva väkivalta uhkaa EU:ssa yli 250 miljoonan naisen turvallisuutta ja että vammaisiin naisiin kohdistuu 2–5 kertaa suurempi riski joutua väkivallan uhreiksi; kehottaa neuvostoa saattamaan kiireellisesti päätökseen työnsä, joka liittyy siihen, että EU ratifioi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Istanbulin yleissopimus), jotta voidaan vahvistaa yleisiä toimia kaikkien naisten kohtaaman väkivallan torjumiseksi ja tukea kaikkia uhreja ja siten edistää vammaisyleissopimuksen ja kaikkinaisten naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW) asianmukaista täytäntöönpanoa;
11. korostaa, että vammaiset henkilöt kohtaavat usein suhteettoman suuria esteitä käyttäessään vapaata liikkuvuutta koskevaa oikeuttaan työhön liittyvistä syistä; huomauttaa, että jäsenvaltiot eivät tunnusta vammaisasemaa vastavuoroisesti; kehottaa ottamaan kaikissa jäsenvaltioissa käyttöön EU:n vammaiskortin, joka kattaa kaikki elämänaikat, myös liikenteen, ja kehottaa komissiota laajentamaan tämän EU:n vammaiskortin soveltamisalaa siten, että sillä turvataan vammaisten henkilöiden vapaa liikkuvuus;
12. huomauttaa, että vetoimuksen esittäjien tavallisimmat huolet vammaisten henkilöiden yhtäläisistä oikeuksista koskevat esteettömyyttä ja sosiaaliturvaa sekä työhön liittyviä oikeuksia ja oikeutta elää itsenäisesti osana yhteisöä; on erittäin huolissaan siitä, että työttömyys vaikuttaa edelleen suhteettoman voimakkaasti vammaisiin henkilöihin; korostaa, että on kiireellisesti tutkittava suojatyökeskuksia ja selvitettävä, kuinka monta vammaista henkilöä ja etenkin vammaista naista on työelämässä avoimilla työmarkkinoilla; korostaa, että suojatyökeskusten olisi pyrittävä kunnioittamaan vammaisten henkilöiden oikeuksia ja toimittava askeleena kohti osallisuutta avoimille työmarkkinoille ja niille siirtymistä; kannustaa voimakkaasti jäsenvaltioita ottamaan käyttöön ennakoivia toimenpiteitä ja tarjoamaan kannustimia vammaisia henkilöitä työllistävälle yrityksille osallistavan työpaikan edistämiseksi; muistuttaa, että covid-19-kriisi on edistänyt etätyötä, mikä voisi lisätä vammaisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksia; korostaa kuitenkin, että tämä ei saisi vähentää vammaisten

henkilöiden mahdollisuuksia työskennellä työpaikallaan, sillä muutoin heiltä riistettäisiin valinnanvapaus ja se saattaisi johtaa rakennetun ympäristön ja liikenteen esteettömyyden heikkenemiseen; kehottaa jäsenvaltioita ryhtymään vakaviin toimiin työttömyyden ja erityisesti vammaisten naisten palkkakuilun kaventamiseksi¹⁴;

13. muistuttaa, että tarvitaan vertailukelpoista ja luotettavaa EU-dataa, jotta voidaan kehittää asianmukaisia ja vaikuttavia toimintapolitiikkoja ja löytää ratkaisuja, jotka on räätälöity vastaamaan vammaisten henkilöiden tarpeita EU:ssa niiden kaikessa moninaisuudessaan; kehottaa siksi komissiota ja jäsenvaltioita tehostamaan pyrkimyksiään perustaa yhteinen kehys yksityishenkilöitä ja kotitalouksia koskeville Euroopan tason tilastoille, jotta voidaan koota luotettavaa ja sukupuolen mukaan eriteltyä dataa vammaisten henkilöiden osallistumisesta eri tasoiseen ja tyyppiseen koulutukseen sekä työelämään ja yhteiskunnalliseen elämään;
14. korostaa, että on kiireellisesti tehtävä tutkimus ja selvitys, jotta voidaan kerätä erityyppisten vammojen ja eri vammaisryhmien erityisesti työmarkkinoille pyrkiessään kohtaamien erilaisten esteiden mukaan eriteltyjä tietoja, mikä parantaisi huomattavasti ymmärrystä siitä, miten työttömyys vaikuttaa vammaisiin henkilöihin, ja auttaisi komissiota ja jäsenvaltioita niiden tavoitteissa ja pyrkimyksissä parantaa vammaisten henkilöiden työmarkkinatuloksia EU:ssa;
15. korostaa, että vammaisten henkilöiden elinkustannukset ovat yksi heidän suurimmista haasteistaan; korostaa tässä yhteydessä, että vammaisten henkilöiden elinkustannusten analysoimiseksi on kerättävä kiireellisesti lisää tietoa; korostaa, että nämä tiedot auttavat ymmärtämään, miksi köyhyys vaikuttaa niin suhteettomasti vammaisiin henkilöihin ja miksi vammaisavustuksen menettäminen palkanmaksun alkaessa voi olla niin ongelmallista ja vaarallista; korostaa, että vammaisavustuksen menettäminen palkallisen työn vastaanottamisen vuoksi on yksi pääasiallisista syistä siihen, että vammaiset henkilöt eivät voi helposti siirtyä työmarkkinoille ja että he ovat suurimmassa vaarassa joutua työssäkäyvien köyhyyteen;
16. muistuttaa, että lukuisilla EU:n kansalaisilla ei vammaisuuden tai mielenterveysongelmien vuoksi ole oikeutta osallistua vaaleihin, Euroopan parlamentin vaalit mukaan luettuna; kehottaa komissiota erityisesti seuraavia vuonna 2024 pidettäviä Euroopan parlamentin vaaleja silmällä pitäen tekemään yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa Euroopan unionin vaaliyhteistyöverkostossa, jotta taataan vammaisten henkilöiden, myös kehitysvammaisten ja psykososiaalisesti vammaisten henkilöiden, demokraattiset oikeudet varmistamalla, että äänestysmenettelyt, -materiaalit ja -välineet ovat helposti saatavilla ja että osallistumista julkiseen ja poliittiseen elämään edistetään aktiivisesti;
17. korostaa, että EU:n vaalilain uudistus tarjoaisi alustavan vastauksen tarpeeseen taata vammaisten henkilöiden äänioikeus kaikissa jäsenvaltioissa;
18. kehottaa komissiota ja jäsenvaltiota ottamaan julkisen ja yksityisen sektorin työpaikoilla käyttöön kiintiöt vammaisille henkilöille, jotta voidaan edistää osallistavia työpaikkoja;

¹⁴ Vetoamukset nro 0608/2020, 1139/2021, 0226/2021 ja 0070/2022.

19. kehottaa jäsenvaltioita parantamaan rakennusten, liikennevälineiden ja viestinnän esteettömyyttä sekä verkon saavutettavuutta ja poistamaan fyysisiä, digitaalisia, logistisia ja sosiaalisia esteitä kaikilla aloilla, jotta voidaan suojella täysimääräisesti kaikkia vammaisten henkilöiden perusoikeuksia ja varmistaa heidän aktiivinen ja tasavertainen osallistumisensa yhteiskuntaan; muistuttaa, että jäsenvaltioiden on nopeutettava esteettömyyssäädöksen saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöään¹⁵; kehottaa komissiota käyttämään uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitetta edistääkseen ja tukeakseen asumisratkaisuja, jotka perustuvat kaikille suunnittelun periaatteeseen ja joiden avulla vammaiset henkilöt voivat elää kotona ja pysyä aktiivisina yhteiskunnassa;
20. kehottaa jäsenvaltioita panemaan täysin täytäntöön kaiken esteettömyyteen liittyvän lainsäädännön, mukaan lukien direktiivi (EU) 2019/882 (esteettömyyssäädös) ja seuraamaan sitä jatkuvasti, jotta voidaan tosiasiallisesti ja lopullisesti poistaa ja ehkäistä vammaisten työntekijöiden tiellä olevia esteitä sekä parantaa esteettömien palvelujen saatavuutta ja näiden palvelujen tarjoamisen edellytysten soveltuvuutta ja varmistaa ne; kehottaa tässä yhteydessä jäsenvaltioita arvioimaan esteettömien palveluiden ja esteettömän rakennetun ympäristön yhteenliitettävyyttä saattaessaan esteettömyyssäädöstä osaksi kansallista lainsäädäntöään;
21. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että arkkitehtoniset esteet poistetaan sekä rakennusten sisä- että ulkopuolella ja kaikissa julkisissa ja yksityisissä tiloissa; suosittelee, että ne myös varmistavat, ettei vammaisten henkilöiden esteettömyydelle luoda uusia esteitä missään vaiheessa;
22. muistuttaa jäsenvaltioita siitä, että itsenäinen asuminen, laadukkaat sosiaali- ja työllisyyspalvelut, riittävä sosiaalinen suojelu ja vahvempi yhteisötalous ovat välttämättömiä kaikkien vammaisten henkilöiden ihmisarvoisen elämän kannalta, kuten vammaisten oikeuksia koskevassa EU:n strategiassa 2021–2030 korostetaan;
23. muistuttaa, että esteettömyyden olisi kuljettava käsi kädessä asianmukaisen infrastruktuurin kanssa; kannustaa jäsenvaltioita lisäämään ESR+:n, EAKR:n ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoja julkisen infrastruktuurin, myös liikenteen, ja julkisten tilojen mukauttamiseen kaikille;
24. korostaa, että useimmissa EU:n jäsenvaltioissa lainsäädännöllä edistetään itsenäistä elämää mutta täytäntöönpanossa on vakavia puutteita erityisesti maaseutualueilla;
25. muistuttaa, että vetoimuksen esittäjät ovat toistuvasti korostaneet vammaisten henkilöiden koulutukseen pääsyn rajoituksia erityisesti covid-19-pandemian kaltaisten kriisien aikana; painottaa, että vammaisilla lapsilla ja myös kehitysvammaisilla lapsilla, on vammaisyleissopimuksen 24 artiklassa vahvistettu oikeus osallistavaan koulutukseen tasa-arvoisesti muiden lasten kanssa ja yleiseen kouluopetukseen, erityisesti oppilaitoksissa, joissa opiskelijat oppivat yhdessä samassa luokahuoneessa erilaisista kyvyistään riippumatta noudattaen periaatetta, että opetusjärjestelmien on sopeuduttava heidän tarpeisiinsa eikä päinvastoin; muistuttaa tässä yhteydessä, että on tehtävä kohtuullisia mukautuksia ja tarjottava riittävä määrä opettajia ja kouluttajia; kehottaa jäsenvaltioita lisäämään edelleen koulutusjärjestelmiensä valmiuksia tarjota laadukasta

¹⁵ Vetoimukset nro 0954/2019, 1491/2020, 1135/2021 ja 1213/2021.

ja esteetöntä koulutusta kaikille oppijoille edistämällä erityistoimenpiteitä ja yksilöllistä tukea, kuten esteettömiä ja yksilöityjä opetus suunnitelmia, ja varmistamaan, että saatavilla olevat digitaaliset välineet suunnitellaan ja niitä käytetään mahdollisuuksien mukaan¹⁶; kannustaa jäsenvaltioita olemaan erottamatta oppilaita toisistaan ja tarjoamaan riittävästi taloudellista ja erikoistunutta tukea osallistavaan opetukseen perusasteen kouluissa, korkea-asteen koulutuksessa ja ohjelmissa (mukaan lukien Erasmus+, DiscoverEU ja Euroopan solidaarisuusjoukot);

26. kehottaa keräämään EU:n laajuisia vammaisuuteen liittyviä tietoja, joihin sovelletaan ihmisoikeuksiin perustuvaa lähestymistapaa, sekä tietoja covid-19-kriisin vaikutuksista vammaisiin henkilöihin, jotta saadaan tarvittavaa näyttöä nopeiden arviointien laajentamiseksi, strategioiden kehittämiseksi kiireellisesti ja toimien valmistelemiseksi yhdessä jäsenvaltioiden kanssa, jotta voidaan puuttua covid-19-rajoitusten täytäntöönpanosta johtuvaan oikeuksien ja kehityksen heikentämiseen;
27. korostaa, että vammaiset lapset ovat edelleen suhteettomasti edustettuina laitoshoidossa, asuvat laitoksissa pitkäaikaisesti tai pysyvästi ja kohtaavat huomattavaa syrjintää ja laiminlyöntiä;
28. muistuttaa, että vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa EU:n strategiassa vuosiksi 2021–2030 ehdotetaan eurooppalaisen vammaiskortin luomista vuoden 2023 loppuun mennessä, jotta se voidaan tunnustaa kaikissa jäsenvaltioissa; tähdentää, että eurooppalaisen vammaiskortin täytäntöönpanon suhteen on toimittava pikaisesti¹⁷; on vakuuttunut siitä, että tämä kortti on keskeinen väline, jolla autetaan vammaisia henkilöitä käyttämään oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen esteettömässä Euroopassa, ja että sen olisi oltava pakollinen kaikissa jäsenvaltioissa;
29. on erittäin huolissaan siitä, että vammaisten henkilöiden ja erityisesti naisten työttömyysaste on korkea verrattuna muihin ryhmiin EU:ssa;
30. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita investoimaan vammaisten henkilöiden tarpeet tuntevien ammattilaisten kouluttamiseen; muistuttaa, että asiaankuuluvien EU:n rahoitusohjelmien täytäntöönpanossa ja niihin sisältyvien varojen kohdentamisessa olisi osaltaan pyrittävä siirtymään osallistavaan opetukseen; korostaa, että vammaisille henkilöille olisi taattava pääsy koulutukseen myös covid-19-pandemian kaltaisten kriisien aikana ja että jäsenvaltioiden olisi torjuttava kaikkia syrjinnän ja poissulkemisen muotoja tällä alalla;
31. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita poistamaan kaikki fyysiset, oikeudelliset ja pedagogiset esteet, jotka haittaavat vammaisten opettajien ja opiskelijoiden ja sellaisten opettajien ja opiskelijoiden, joilla on erityistarpeita, yhtäläisiä mahdollisuuksia päästä oppimis- ja opetusympäristöihin;
32. muistuttaa, että vammaisilla henkilöillä ja myös henkilöillä, joilla on kehitysvamma tai psykososiaalinen vamma, olisi oltava oikeus parhaaseen mahdolliseen fyysisen ja mielenterveyden tasoon ja mahdollisuus saada yhtä kattavaa ja laadukasta

¹⁶ Vetoamukset nro 0956/2018 ja 1340/2020.

¹⁷ Vetoamus nro 1249/2014.

terveydenhuoltoa kuin muut EU-kansalaiset ilman syrjintää¹⁸; pitää valitettavana, että henkilöiden, joilla on näkymätön vamma, kuten dysleksian ja dyskalkulian kaltainen oppimisvaikeus, mahdollisuudet päästä arviointiin ovat epätasapuoliset; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita kehittämään oppimisvaikeuksia koskevat yhteiset suuntaviivat ja toteuttamaan osallistavaa koulutuspolitiikkaa, jolla varmistetaan vammaisten opiskelijoiden yhtäläiset mahdollisuudet; kehottaa jäsenvaltioita harkitsemaan siirtymistä tuettuihin päätöksentekojärjestelmiin sen sijaan, että kehitysvammaisilta henkilöiltä evättäisiin oikeustoimikelpoisuus tehdä päätöksiä;

33. korostaa, että covid-19-pandemian aikana ilmeni vakavia puutteita eri jäsenvaltioiden terveydenhuolto- ja sosiaalihuoltojärjestelmien kapasiteetissa ja valmiuksissa tukea asianmukaisesti vammaisia henkilöitä, myös kehitysvammaisia, mihin olivat syynä resurssien puute, heikko hallinto ja vammaisten henkilöiden riittämätön osallistuminen viruksen leviämisen torjumiseksi ja tarvittavan tuen tarjoamiseksi tarvittavien toimenpiteiden suunnitteluun; on vahvasti sitä mieltä, että jäsenvaltioiden on parannettava huomattavasti terveydenhuolto- ja sosiaalihuoltojärjestelmiään puuttamalla kaikkiin nykyisiin puutteisiin, jotta varmistetaan, että myös kriisin aikana annetaan täysi tuki kaikille ja erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ja siten suojellaan asianmukaisesti kaikkien terveyttä ja sosiaalisia oikeuksia;
34. korostaa, että tarvitaan kiireesti EU:n lainsäädäntöä, jolla pyritään suojelemaan kansalaisia kaikenlaiselta syrjinnältä EU:ssa, ja pitää tätä välttämättömänä vammaisyleissopimuksen toimintapolitiikkojen asianmukaisen täytäntöönpanon kannalta; kehottaa hyväksymään komission vuonna 2008 esittämän EU:n horisontaalisen syrjinnän vastaisen direktiivin; kehottaa komissiota esittämään vaihtoehtoisen ratkaisun, jotta voidaan mahdollisimman pian edetä syrjinnän torjumisessa kaikkialla EU:ssa kaikilla elämänaloilla;
35. kehottaa komissiota ottamaan käyttöön Euroopan oikeusasiamiehen asiassa OI/2/2021/MHZ¹⁹ tekemässä tutkimuksessa suosittamat toimenpiteet, joilla pyritään varmistamaan, että EU:n rakenne- ja investointirahastojen sekä elpymis- ja palautumistukivälineen varojen käyttö jäsenvaltioissa vastaa vammaisyleissopimuksen mukaisia EU:n velvoitteita edistää vammaisten henkilöiden oikeutta itsenäiseen elämään;
36. korostaa, että jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimenpiteitä, joilla vahvistetaan vammaisten henkilöiden suojelua syrjinnältä;
37. pitää tärkeinä meneillään olevia lainsäädäntömenettelyjä, joilla pyritään sääntelemään digitaalisia alustoja ja palveluja sekä tekoälyä, koska ne liittyvät vammaisten henkilöiden oikeuksiin; korostaa, että on erittäin tärkeää varmistaa paremmin, että nämä säädökset ovat vammaisyleissopimuksen mukaisia, ja parantaa vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia käyttää digitaaliteknologiaa;
38. kehottaa komissiota päivittämään kattavasti EU:n vammaisstrategiaa ja rahoitusohjelmia ottamalla vammaisjärjestöt rakentavasti mukaan, jotta vammaisyleissopimusta noudatettaisiin kaikilta osin; kehottaa komissiota ja

¹⁸ Vetoamukset nro 0687/2020 ja 0470/2020.

¹⁹ <https://www.ombudsman.europa.eu/en/decision/fi/155353>

jäsenvaltioita ottamaan vammaisjärjestöt mukaan vuoropuheluun ja vuosien 2021–2030 vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan EU:n strategian täytäntöönpanon kaikkiin vaiheisiin;

39. korostaa, että YK:n vammaisten oikeuksien komitea havaitsi aivan äskettäin, että Unkarissa vammaisilla henkilöillä ei vammaisuutensa vuoksi ole mekanismeja, jonka avulla he voisivat tehdä itsenäisiä päätöksiä, ja suositteli, että Unkari muuttaisi lainsäädäntöään sen varmistamiseksi, että maan tukemissa päätöksentekomekanismeissa kunnioitetaan vammaisten henkilöiden ihmisarvoa, itsenäisyyttä, tahtoa ja mieltymyksiä heidän käyttäessään oikeustoimikelpoisuuttaan; painottaa, että komitea korosti myös, että on tärkeää tukea vammaisia henkilöitä, jotta he voivat elää itsenäisesti ja yhdenvertaisesti muiden kanssa yhteisössä heidän vammaisuudestaan riippumatta, ja ehdotti, että Unkari suunnittelisi toimenpiteensä uudelleen ja kohdentaisi toimensa ja talousarvionsa uudelleen yhteisöpohjaisiin palveluihin; katsoo ehdottomasti, että Unkarin viranomaisten on pantava täysimääräisesti, johdonmukaisesti ja nopeasti täytäntöön komitean suositukset;
40. muistuttaa jäsenvaltioita YK:n kestävän kehityksen tavoitteesta 11.7, jonka tavoitteena on taata turvallisten, osallistavien ja esteettömien vihreiden ja julkisten tilojen yleinen saatavuus erityisesti lapsille ja naisille, vammaisille henkilöille ja ikääntyneille vuoteen 2030 mennessä;
41. kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että vammaiset henkilöt otetaan rajoituksetta mukaan päätöksentekoprosessiin; toteaa, että vammaisyleissopimus edellyttää täysimääräistä osallistumista päätöksentekoon, mikä tarkoittaa sitä, että vammaiset henkilöt voivat osallistua ja olla edustettuina politiikan muotoilussa ja päätöksenteossa kaikilla aloilla EU:n, kansallisella ja paikallisella tasolla vammaisasioiden valtavirtaistamisen periaatteen mukaisesti;
42. kehottaa tarkistamaan pikaisesti yhdenvertaista kohtelua työssä koskevaa direktiiviä, jotta se voidaan täysin yhdenmukaistaa vammaisyleissopimuksen määräysten kanssa, ja panemaan täytäntöön osallistavan prosessin, jolla pyritään varmistamaan vammaisia edustavien järjestöjen suora ja täysimääräinen osallistuminen sekä vammaisia edustavien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen täysimittainen edustus yleisessä päätöksentekoprosessissa;
43. korostaa tarvetta lisätä tutkimusta ja innovointia esteettömän teknologian alalla, jotta voidaan vahvistaa työmarkkinoiden osallistavuutta vammaisten henkilöiden osalta;
44. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita investoimaan julkisiin koulutusinfrastruktuureihin sekä opetusalan työntekijöiden koulutukseen ja ammatilliseen oppimiseen sen varmistamiseksi, että vammaisten lasten ja opiskelijoiden oppimis- ja kehitystarpeet täytetään;
45. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan vammaisyleissopimuksen 30 artiklan mukaisesti vammaisten henkilöiden oikeuden osallistua kulttuurielämään, mukaan lukien saavutettavassa muodossa olevan kulttuuriaineiston, televisio-ohjelmien, elokuvien, teatterin ja muiden kulttuuritoimintojen saatavuus, ja edistämään sitä; korostaa, että on tärkeää parantaa vammaisten henkilöiden esteetöntä pääsyä kulttuuriperintökohteisiin;

46. palauttaa mieliin pandemiasta saadut kokemukset siitä, miten kulttuuri hyödytti vammaisia henkilöitä ja koko yhteiskuntaa, ja toteaa, että niiden pohjalta olisi tuettava edelleen kulttuurin tarjoamista vammaisille henkilöille varmistamalla asiaankuuluvat erityiset varat ja laajentamalla horisontaalisesti vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia saada rahoitusta kulttuuritoimintaan mahdollisimman monessa EU:n rahoitusohjelmassa ja varmistamalla samalla, että mahdollisissa tulevissa kriiseissä on jo olemassa mekanismeja, joilla tarpeen mukaan varmistetaan vammaisten henkilöiden asianmukaiset mahdollisuudet kulttuuritarjontaan.

**TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

Hyväksytty (pvä)	13.7.2022
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 21 -: 0 0: 3
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Alexander Bernhuber, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Ibán García Del Blanco, Vlad Gheorghe, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Ulrike Müller, Frédérique Ries, Loránt Vincze, Michal Wiezik, Tatjana Ždanoka
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Mara Bizzotto, Jarosław Duda, Angel Dzhambazki, Maite Pagazaurtundúa
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (209 art. 7 kohta)	Mazaly Aguilar, Francisco Guerreiro

**LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

21	+
NI	Tatjana Ždanoka
PPE	Alexander Bernhuber, Jarosław Duda, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kympouropoulos, Dolors Montserrat, Loránt Vincze
Renew	Vlad Gheorghe, Ulrike Müller, Maite Pagazaurtundúa, Frédérique Ries, Michal Wiezik
S&D	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Ibán García Del Blanco, Cristina Maestre Martín De Almagro
Verts/ALE	Eleonora Evi, Francisco Guerreiro

0	-
----------	----------

3	0
ECR	Mazaly Aguilar, Angel Dzhambazki
ID	Mara Bizzotto

Symbolien selitys:

+ : puolesta

- : vastaan

0 : tyhjää